

KANATAUP UKIUQTAQTUNGATA TARIURMIUTANUT NUNANNGUAQ

*Taanna Nunannguaq kiinaujaqaqtitaujuq ilangani
Gordon amma Betty Moore Katujiqatigiinik.*

Atuqujaujuq takujaujunnarluni:

Tariurjularijikkut Ukiuqtaqtumi Atutsiarnirmut Katujjiqatigiit, Nunarjuarmi Uumajulirijikkut Kiinajangit Kanatami, amma Mitilirijikkut Kanatami. (2018). *Kanataup Ukiuqtaqtungata Tariurmianut Nunannguaq*.
Aatuva, Antiaru: Tariurjularijikkut Ukiuqtaqtumi Atutsiarnirmut Katujjiqatigiit.

Qaangata ajinnguanga: *Siarnaulluni Nunannguaq Kanataup Ukiuqtaqtungani* taassuma Jeremy Davies
Iluanittuq: Nalunaijaqsimattiaqtuq Kanataup Ukiuqtaqtungani

Tamanna pilirangujuq laisansiqaqtuq taakuatigut Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 Nunarjuarmi Laisansi.
Taasumaa laisansimi takugumaguvit, uvungarluti <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0> uvvaluunniit uvunga titirarlutit
Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Ajinngualimaat © ajjiliuriñinut

Naasautinga (ISBN): 978-1-7752749-0-2 (paippaamut saqqititat)
Naasautinga (ISBN): 978-1-7752749-1-9 (qarasaujatigut saqqititat)
Uqalimaagaqarvik amma Tuqquqtausimavik Kanatami

Paippaarmuuqtajut Kanatami, Vivvuali 2018
100% Pauqitsisijunnannngittuq Saqqititaq taassuma Hemlock Saqqitsijikkunnu

TARIURJUALIRINIQ UKIUQTAQTUMI

- TARIURJUALIRINIQ**
- Iqqangata
Qanuilinganina
 - Tariurjaq
Nakinngaaarningit
amma Qaanga
Ingirringa
 - Tariup Sikua amma
Ajjigiingningi
 - Uliqattarniit
tiniqataarnillu
Aktuniqarningillu
 - Anuriuit amma
Aktuaqarningit
 - "Ukiuqtaqturjuaq"
taannalu
"Ukiuqtaqturalaaq"

Pigianngarninga

Taimailingavuq, kisukuttingit nalunaqsivut qanuilinganirijangat taasuma imauq avatingani. Pigiarutigilugu, tariurjaq tariunguvuq imauulluni sijjamiliunnitt uvvaluunniit, piaktuniluunniit, tariurm i maani amma imattiavangmi. Imaup qanuilinganina nunamuungunnarmijuq tariuq katinnngani (tariuq imaq imattiavangmuuringa) kuukpasingni uvvaluunniit anurimut titaaluti. Imaup avatingani uumajuarviulisuuq imarmiutartu suurlu tingmiat, iqaluit, qimirluqangittunut, aqajait, amma piruqturaalanut niqksait uiguliriktuut isuanittuni. Taimaittut uumajut uumanilimaanginni Ukiuqtaqtuup imauq avatinganiitunnarilait, imattiavangmiiqpaghli tariurm i maaniilipaghli, uvvaluunniit nuuqattarluti uanganganut aujakinningani amma nigianuukkaniirluni ukiuliruni. Ukiuqtaqtumi imauq avatinga pimmariuqataujuq Inuit silarjuanganut, niqksaqaqtitsinumit unuqtunit uumajunit tariurmianit, ingirasarainnaqtunit imakkut sikukkulu, Nunaqqaqqaqsimajulli iliqqusinanit inusinganullu. Umaniqrivijut tariurjarmi aktuniqarvijut qanuilingajunit suurlu imauq nglasuningna, tariuquqtuninga, itininga, ingirraninga, uliqattarninga tiniqattarningal, sikuangannginninga, iqqangani qanuilinganina, iqqangani nunanga, asikkanningillu. Tavvaniittut nalungairivuq ilanginni aktuniqatqunit summallu atutiqarmangaat Ukiuqtaqtumi.

Uumajuqarviujut pimmariuningit

Ukiuqtaqtumi imauq avatinga tukiliuqtaujunnaqtuq imauulluti aktuqtausuut sikuqarninganut, ukiup ilanganii uvvaluunniit arragulimaamut. Sikusimajuq tisijurjaq imauq qaangani aktuniqarunnaqtuq ungataanut umajulirinermiit amma silamut Ukiuqtaqtumi. Puijut sikukkuarlilut aniqtitnirmut. Aqajait ilangit unuqsisuut sikuup tuvanganii. Ukiuqtaqtumi niqksanit uiguliriktuut isuanittiliuqtuut. Inuit atuqattaqtuq sikumi ingirranimut angunasunnirmullu, qaujimajaujutuqarni atuqtuti attarnajaiqsimanimut nattiqsiunimut asinginnillu uumajunit. Siku tarraliuniqsasuuq siqinermiit imauq saniani, ikajuutaulluni ukiuqtartumiiut iningit nglasunniqsaautaulluti asulaak naammaktitsijjuumjuq Nunarjuap silangkanii. Ukiukkut sikusimanginniqsauqattaliqtillugu, Kanataup Quttitunga niriugjavuq kingilliumpami takujuqattalaalitq tauvani.

Kanataup Ukiuqtaqtungani imauq avatingani ajijiinngittuq aviktuqsimajuni, amma nunalit ajijiinnginningit pimmarijaujut. Tariup imanga isiqpalliajuq, taikuuna, aniviliajullut Kanataup Ukiuqtaqtungani ajijiinngittuq qanuijutauvuq uumajunut. Kuuktut imattiavami ilasijuq, ilanginnillu uunarnirmit, tariurnut kuugvijianginnut, uumajuarviulluni arraagup iluani silaup asijiqtarriinganut. Iqlaluit ilangit puijillu ilangit uumattiasuut taakkuninga katiqsuqsimajunit imani, asingilli uumajuralaat akturiaqanngittangit uumaniaruti. Asingit suurlu sikusimaninga amma tariurjuap angininga piviqaqtitsiuuq nalunairinermiit tallimanit tariurjarmi pimmarijuni Kanataup imauqgata Ukiuqtaqtungai, taimaak saqqiarma taasuma mappiqtugami.

Amigarijaujut maannaujuq qaujimajaujunit

Tavani aviksimaliuni nalunaiqsimangmat, qaujimaniqactugut tariurjalarinermiit Kanataup Ukiuqtaqtungani, kisianittauq ilangasuli qaujijaujarialik amma tukisiumajauluni. Atausiq aksururutaujuq upagutittiarunannanginnirmi inigijamik. Asinga maannaujuq avatiliriniup asijiqpallianinga, kigliqaqtitsituinnarilak aturunnarnirmit qaujimajaujutuqarnik maannamut sivuniksamillu. Aktuniqaqatqutuq nunal amma uliqattarningit tiniqattarningillu, ingirratitaujuq taqqirmut siqinermullu, kisiani tamakkua asijiqtaqtut, suurlu aujakkut sikusimaqattarninga amma kuuqattarninga, aktuisuuq tariup imangata uunarningani ilaurutiksanginnillu. Taanna nunanguaq ajiinnguami atiunnautsitsuq, kisiani tariurjarmi nauttiqsurnirmit amma qaujisarialanirmit pimmariuvuq titiqsinermiit asijiqpalliajut qanuq aktuniqarmangaat tariurmit uumajunit takkuningal atuqpaktunit.

Mappiqtugaq Saangajuq: Aukpallianiku imaq piqalugaup tunnganiningani aajurarlut tariurjarmi upirngaksakkut, Qikiqtaaluk, Nunavut.
(ajinnguaq: Louise Murray)

NUATAUSIMAJUT NAKINNGAARNINGIT
- Nalunaikkutat: H. Melling nongminiq tusuomatisnimrit 2017.
- Nunangguarlutarmut Nuatausimajut: Nunanguaq Kanatami
t: iM, ESRI, Flanders Tariurmut Pilirvik, Nunarjallataa.

IQQANGATA QAÑUILINGANINGA

- TARIURJUALIRINIQ**
- **Iqqangata
Qanuilinganina**
 - Tariurjaq
Nakinnigaarningit
amma Qaangat
Ingirraninga
 - Tariup Sikua amma
Ajjigilnginningi
 - Uliqattarniit
tiniqataarnillu
Aktuiniqarningillu
 - Anuriat amma
Aktuaqarningit
 - “Ukiuqtatqurjuaq”
taannalu
“Ukiuqtatralaaq”

MARRULLUATAAK TARIURMI IMARMI tangiqquqtuninga tangikningaluuuniit: uunarninga amma tariuqarninga. Tariup tangiqarniqpaanga namituinnaq tariuruarmi kiviqtatqut iqqanganut. Taunani, ivujaunikujut taijausut ilutunirmiit nuqqangatittisut tangiqquqtut imarni, amma naqsakkut akunninginniisungulluti. Taimainninganut, aqqisksimanainga kisuqarningalu iqqangani nalunaqsiyuq tariup imanga namu ingirrajunarmangaajq naukkuusuungummangaarlu. Quajimaniqarniq iqqaqp qanuilinganinan pimmariuvuq tukisiumanirmut tariurjularinirmit namituinnaq.

Uumajuqarviujut pimmariuningit

Iqqangata qanuilinganina ingirranirmut aktuiniqarninganut tariurjuap imangani, aktuiniqarmijut tariup imangata qanuittuuningani amma imarmiutat nuugunnangittut imminik uumaninginni namutuinnaq tikiutjunnaqtunut tariuruarmi.

Nalunaikkutalluatangait iqqangani taakkangujut sijanga, imaq itiniqanngttooq; ikkaktummaruinigit; qattingniliit, ikkanniujut avalu simajut itiniqsamut imarmut; itiniqarvinga, nunaup isulivvngani iqqanga taunaniqruangulli; itinirjuat, itiniqsaujut ikkaniujut uvvalunniit qattinniujuni; amma ilununiit, imaanai nalimuktut innaarunni. Majuqqaqtii ikaaqattarmata innaaruit nassanginni, itijumiitullu tariurjuap imangit ikaanniqsaujut ikattukkut ilutunikkut.

Kanatami tariuq Ukiuqtatqungata marruunnik itinirjualik – Kanataup Itinirjuanga amma Sannirutiup Imanga – aviksimaajuq angijumut, ikkaktumut nunarjuap ilanganut – Kanatami Ukiuqtatqumi Tunngavingani. Nigippasiani, Sannirutiup Imanga aviksimaajuq pingajugijaujumut itiniqaqtumut – Laapatua Imanga – angijumut amma itipaluktumut ilutujumi. Kangiqsualualup Ilua amma Siqinirmiut, takujuqasijuavangngittut ilaannikkut Kanataup tariunga Ukiuqtatqungani, angijerjuami iniqaqtut Kanatami Ukiuqtatqumi Tunngavingani. Kanataup Ukiuqtatqungata ilutunituungit isumagiguttigut, tukisinaqpuaq Kanatami Ukiuqtatqumi Tunngavinga nalunaqtauluuningani. Sirmiqalausimajutuqanga taimainninganut qikiqtakuqtuq amma ilutuniit. Ujjernarniqpaat iqqangani taakkangujut ilutuniit uangnakpasingani kiglingani Kanatami Ukiuqtatqumi Tunngavingani tariuriq saqqinikuulluni pugtusilluni 300-nik 400-nut miitanut tariup qaanganut ilutuniillu qitippasingani guttiniqsmamarilli, 15-nik 220-nut miitanut tariup qaanganani.

Isumaaluutaurjuaqtut

Asijjiirnujut iqqangani Kanataup tariungani Ukiuqtatqumi taimaipattut nunalirinirmut piliriniujunit sukkaittumi aulaniqtaqtuni inungnut maliktauvaktni. Pilluatarjaujuq sukkaattumi iqqanga tappaungaqpallianinga angijuutialuit sikuit autilligut qanilaangulaqtumi nunaqjimalaa sikusimalauqsimatillugu. Tappaungavallianinga imarni ikkanisauliqtsisuuq tariulu ikkanisauliqtuni 1 miitami arraaguit 100 anigujaraangat ininginni ilanginni.

Mappiqtugaq Saangajuq: Tasiujaq ikkattuaq Inuvialuit
Nunangangata sijaqpasingani. (ajinnguaq: Jennie Knopp)

Iqqangata Qanuilinganina

Amigarijaujut maannaujuq quajimajaujunit

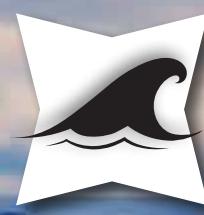
Iqqangani quajisaqtaunkuit amigarmijut angijuutini Kanataup tariungani Ukiuqtatqumi. Taimaillarittuq ungasittuni sikusimajuni ukiuqtatqumi inini sijaqpasingnillu – sijaqauqtummariningi, piaktuni, tasiujarni, kangiqtukutaat – inungnut pimmariugijaujut tariumminngaaqtuni uumanasukpaktunut. Quajimajaqtiaqtianginniq iqqangani nuqqangatitsijuq quajinasuqtaati tukisiumaniningi aulaniqjanganii amma aktuqtausarainingani Kanataup Ukiuqtatqungata imaanai uumaniqaqtut najugarminit attuaqatigiininginni. Tariuliriniq attuqtajummariummijuuq iqqanganiittuni qimmakuni, kisiani tukisiumaniqaluangngittut Ukiuqtatqumi qimmakuni.

NUNAUP QAÑUILINGANINA IQQANGANI NUATAUSIMAJUT NAKINNGAARNINGIT

- Imaq Itiniraq Ukturaqtauninga: GEBCO_2014 Naasutini, sanasimanainga 20150318, Uvanngaaqtua; www.gebco.net.
- Nunangangulaatarmut Nuatausimajut: Nunangguq Kanatami 1:1M, ESRI, Flanders Tariurm Pilirivvik, Nunarjuaallataaqq.

ILUTUNILLUATAT KANATAUP UKIUQTATQUNGANI NUATAUSIMAJUT NAKINNGAARNINGIT

- Ilutun: H. Melling nangmiiniq tususumatisinirmiit.
- Imaq Itiniraq Ukturaqtauninga: GEBCO_2014 Naasutini, sanasimanainga 20150318, Uvanngaaqtua; www.gebco.net.
- Nunangangulaatarmut Nuatausimajut: Nunangguq Kanatami 1:1M, ESRI, Flanders Tariurm Pilirivvik, Nunarjuaallataaqq.

TARIURJUAQ NAKINNGAARNINGIT AMMA QAANGATA INGIRRANINGA

TARIURJUALIRINIQ

- Iqqangata
Qanuilinganiga
- **Tariurjuaq
Nakinngaaarningit
amma Qaangata
Ingirraninga**
- Tariup Sikua amma
Ajigiinginnginni
- Uliqattarniit
tiniqataarniillu
Aktuiniqarningillu
- Anurialuit amma
Aktuaqarningit
- “Ukiuqtaqturjuaq”
taannalu
“Ukiuqtaqturalaaq”

PINGASUNIT IMAQTAQAQTUQ taikani Kanataup Ukiuqtaqtungata tariunginni: (1) imattiavak qaniqtauniku, silalungmu, uvvaluunniit kuungninggaatquq; (2) tariup imanga Uanganangani Pasivik Tariurjuangani; (3) tariup imanga Uanganangani Atlaantik Tariurjuangani. Taakua imangit nalungaqtajunnaqtut tariuquqtuninginni, uunarninginni, amma uumatsiarinnaqtuqaqtiginingani, pimmarijuunnait aulanirmut imaan uumaniqaqut najugarminit attuaqtigininginni. Inijijaujuni pingasut pitaqaqtillugit, suurlu Kanataup Ukiuqtaqtungata tariunginni, imattiavak qaanganiisuuq, Atlaantik imanga itiniqsamiisuuq, amma Pasivik imanga akunninganiisungulluni.

Taakua imangit namiinngit itiningit Ukiuqtaqtumi tungavillit qanuittuuninga pitaqarmangaaq. Kanataup Ukiuqtaqtungani, imangita itiningit ajigiingnittut tariukittumi (o pusantimi 2.8 pusantimut) qaangani, uungajungninga (0°C -mit 10°C -mut) aujakkut amma niglasuningna (-1.8°C -mit 0°C -mut) ukiukkut; ijjumuti tariuquqtujumi (tariuqarninga) uunajungniqsaq (-0.5°C) qaangani (Pasivik Aujakkut Imanga) amma niglinarniqsaq (1.5°C) amma uumatsiarinnaqtuqaqtuq taunankanniq (Pasivik Ukiukkut Imanga); amma kajusiinnaqtumi ijulluni, uunajuktumi (0.3°C -mit 1°C -mut) ilupiarmi tariuquqtujumi (3.4 pusantimi 3.5 pusantimut) uumatsiarinnaqtuqanngittumi (Atlaantik Imanga).

Injirriqatalik pingannangan kanannganganut Kanataup Ukiuqtaqtungata qikiqtangitigut, Ukiuqtaqtumi amma Pasivik imangit ingirratillugit kanannganganut Atlaantikmut, pijutigillugu Pasivik tariungata itiniqsamauna. Pingannangan, anuriup ingirraninga aulaniqattaqtitsisuuq Ualinirup Ingirraningani, aulajaisuuq imarmi sikumillu siqinngujaqtu Ualinirmiut Tariungani, sikit tuluqaptutti pingannanganiaittup qikiqtanginni tariurmittunit uangnanganu amma uniaqtaulluti pingannaqpasingmut niganut. Ukiuqtaqtup amma Pasivik imanginni ingirravalliajut tauvunga Kanatami Ukiuqtaqtumi Tunngavingani tamaani ingirravaktuq nirukkuttuk kangiqsuraalkut qikiqtait akunningagut isisuungulluni Sannirutiup Imanganni taikuuna Simit, Juuns, amma Tallurutiup Imanga, uvvaluunniit isisuuuq Kangiqsualup Iluagu taikuuna Amittuup Tariungagut. Sannirutiup Imanganni, taimaingmijuq namilimaq taikani Kanatami Ukiuqtaqtumi Tunngavingani, sijaqpasingmiittut ingirranii aulavaktut illuagungaaq akilliriiktuni. Uangnanganut ingirrajuq Pingannangan Akukittup Ingirraninga tikisuug Ukiuqtaqtuuq Tariurjuanganut amma Pasivik imanginnut taikuuna Simit, Juuns, amma Tallurutiup Imanga. Katillugit ingirraningit sangusuuuq niganut Qikiqtaaluup kanangangan sijaqpasiagut Qikiqtaaluk Ingirraniulluni. Ingirraniit Kangiqsualup Iluani kaivaqattaqtut siqinngujaup illuagut, imarmi aniatitsilluni taikuuna Sullualummi Laapatura Tariunganut.

Uumajuqarviujut pimmariuningit

Imarmiutait piruqtut attatiqangittut (atausirmi ijaruvaujalit imaan piruqsiat) piruqpaktut sikuup ataani imaaq qaangani siqinniqtalliqtillegu Ukiuqtaqtumi upirngaksakkut, kisiani sukkalijumi atuqpaktut uumatsiarinnaqtuni atuinnaujuni. Pirukkanniqut aujakkut ukiaksaakkullu nutaani uumatsiarinnaqtuaraaliit imaaq qaapaanga (imaq siqinnirvisuuq) taikanng Pasivik Imangani ataaniittumi. Taimagunnaqtuq angijuutini inini anurirjuarmut, ikkaktuni nirukkuttu kangiqsuarjungni ulinniuvakturnut tiniinniuvaktumullu, sivitujumillu iqqanginni imaaq tappauna ingirratillugu anurialungmut nakituinaq saqitillugu.

Ujarallaajut iqqangani nuqqangatititut imaaq ingirraningi itiniqpaanginni. Imaq qanuittuuninga ingirrjunnarma kisiani asianut aqqtulimaanga itiniqaruni ikkaniqpaangani imaaq qanuittuuninganut. Suuqaimma uumatsiarinnaqtuqarninga Pasivik imanga, inijijat taimaittuqatut isumagijaujuugalut. Illutunut ikkaniqsaqtillugit Pasivik Imangani imaqtumi, tariungit ilutuniit tunuani uumatsiarinnaqtumi imaqtalauqsimanngituiinnariiliit, taimappuq Qitirmiut Tariungani (Kurunaisan Imanga, Tiis Imanga, Kuin Maat Imanga).

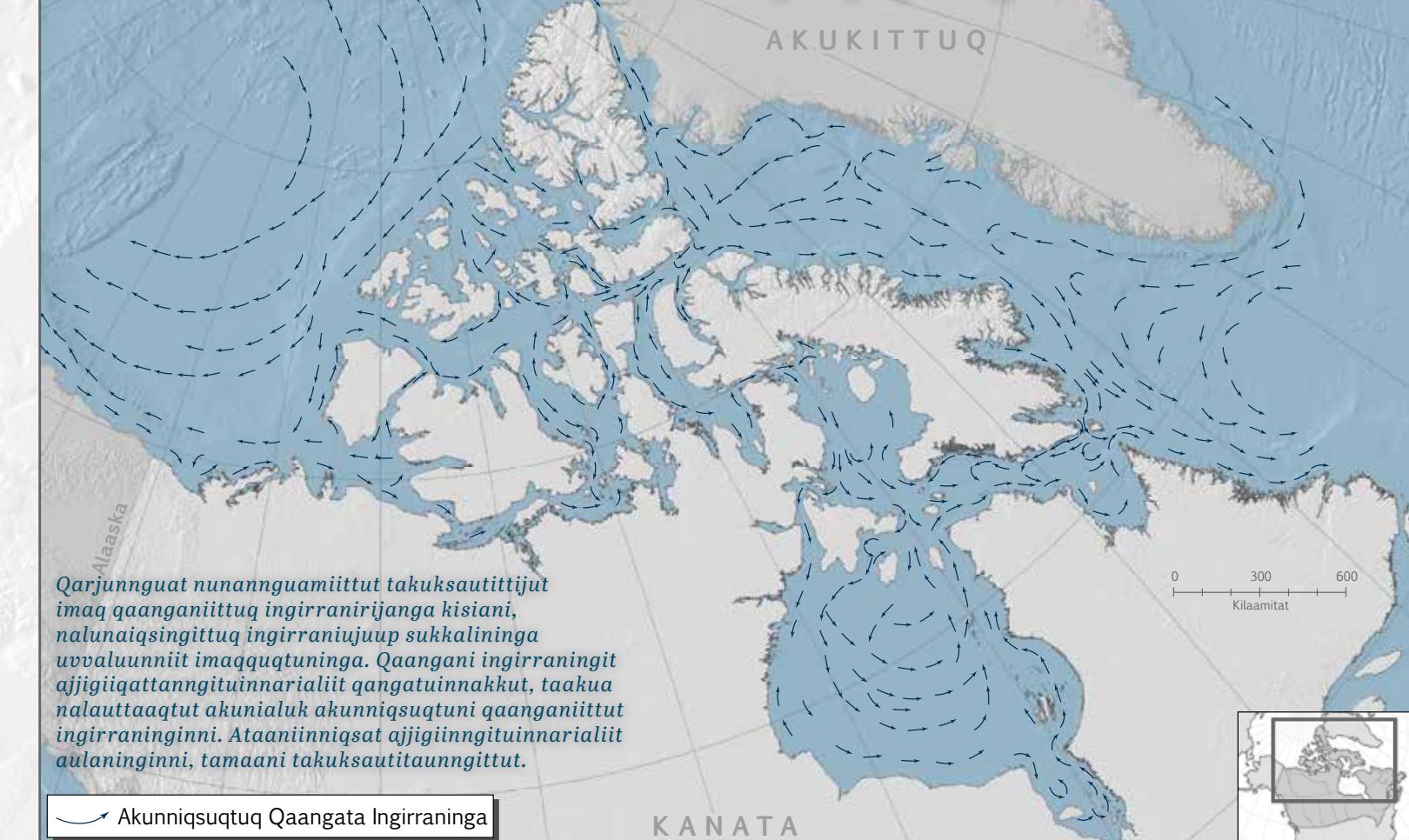
Isumaaluutaurjuaqatut

Qajujimanngilaqtugut nalauttaanirmut nunaruap asijiqpallianinga attuiniqatuinnariaqarmangaaq angijuutini imarmi Ukiuqtaqtumi. Tamakkua ilaqaqtut suvuniksami anuriup ingirraninga Ukiuqtaqtumi sikumi amma tariurjuarmi ingirratitsijumi; isiqpallianinga/anivallianinga pingasunit ajigiingnittuni imaqutini amma “niruaqtamini” anivalliangimut; tuqqusimajut anginingit atuni imaujuntut, attuiniqasuuq itininginni asulaak attuiniilit ilutujuni ingirraninginni tunngaviujukkut; sikuqarningal, attuiniqasuuq imait katiqattarninginni, asingillu.

Mappiqtugaq Saangajuq: Guriniul Sirmik, Qikiqtaaluk.
(ajiiングا: David Henry)

NUATAUSIMAJUT NAKINNGAARNINGIT
– Akunniqsutuq Qeongata Ingirraninga: Aqqigiaqtasimajut Avatirlirinermut amma Silaup Asijipallianinganut Kanatomi 2015. Ukiuqtaqtumi okunniqsutuq imaaq ingirraningit. Uvanngaaqtuq: <https://www.canada.ca/en/environment-climate-change/services/ice-forecasts-observations/latest-conditions/climatology/arctic-average-water-currents.html>; H. Melling, nangminiq tusumatisinirmit 2017.
– Nunanguarluatarmut Nuatausimajut: Nunanguaq Kanatomi 1:M, ESRI, Nunarjullatooq.

Akunniqsutuq Ingirraniq Tariurjuap Qaangani

Init Pasivik Imangani Pitaqaqtut

Init Atlaantik Imangani Pitaqaqtut

Init Ukiuqtaqtuq Imangani Pitaqaqtut

INIT PASIVIK, ATLAANTIK AMMA UKIUQTAQTUQ IMANGANI PITAQAQTUT NUATAUSIMAJUT NAKINNGAARNINGIT
– Tariup imanga Ungasininga: H. Melling nangminiq tusumatisinirmit, 2017, tunngavillik ittim qaujisaqtuunigut atuqtut GEBCO_2014 Naasautini, sanasimoringa 20150318, www.gebco.net.
– Nunanguarluatarmut Nuatausimajut: Nunanguaq Kanatomi 1:M, ESRI, Nunarjullatooq.

TARIUP SIKUA AMMA AJJIGIINNGINNINGI

- TARIURJUALIRINIQ**
- Iqqangata
Qanuilinganiga
 - Tariurjuaq
Nakinnngaarningit
amma Qaangata
Ingirraninga
 - **Tariup Sikua amma
Ajjigiinnginningi**
 - Uliqattarniit
tiniqataarnillu
Aktuiniqarningillu
 - Anuriat amma
Aktuaqarningit
 - “Ukiuqtaqturjuaq”
taannalu
“Ukiuqtaqturalaaq”

SIKUSIMARJUARNINGA ukiup ilangani nalunaikkutauvuq Kanataup Ukiuqtaqtungata tariunginni. Sikuppallialisuuq tariup quappalliatillugu ukiukkut niglasuktillugu. Kanataup quttikitungani Ukiuqtaqtumi tuvaqquqtsuuq 2 miitat unganaanut Sitipiri amma Juuni akunningani. Siku tuluqattaqtuq sigjanut uvvaluunniit sikunut asianut surattirunnaqtut, asuilaak katiqattaqtut qaujimajaujut ivujauniukulluti. Ivujaunikuit ijjutigjonnaqtut 10 miitani ukiulisaqtilluguluunniit amma 30 miitani tikiutijonnaqtut ukiup isuani. Sijjaqpasikkut, siku ijjuualuk amma sanngijualuk anurimut amma ingirranirmut aulagunniirunnaqtut sikuqtaulirluti. Kangiqsuarjuit qikiqtanittut Kanatami Ukiuqtaqtumi Tunngavingani ajiunngitit siuqattaqtutiglu ukiutamaat. Uqausirilugu, siku ingirrainnaqtut nigiqpasingmuusuut Ukiuqtaqtuup ilangani tauvani Kanatami Ukiuqtaqtumi Tunngavingani amma nigiqpasinganut Atlaantik ilangani. Kangiqsualuup lluani, siku ingirrasuuq siqinngujaup illuagut ilangit anivalliasuut Sullualukkut, taikuunaattaq siku isiqattarmijut. Siku auqattangittuq aujakkut ijjujualuulisuq ukiukkut amma qaujimajauulluni ukiunut unuqtunut sikuuniraqtausuuq. Ukiuqtaqtuup ukiunut unuqtunut sikungit Kanataup imaqtinginniitut.

Uumajuqarviujut pimmariuningit

Siku attuannilimmiariluk kisulimaattiani Ukiuqtaqtuup imangani uumaniaqtaqtut najugarminit attuaqatigiinnginni. Uumajuqarviujuq – qupirruarjungnut, imarmiutait piroqut attatiqangittut, qupirruarjuit imarmiutait, iqaluit, nattiat, aiviit, tingmiat, qilalugat, tiriganiat, nanuit, Inunnulu. Pitaqarninga nuqqangatitsijuq siqinriyuunirmut uumatitsinirmut tarirjuap imanganut. Ingirratillugu, ataa manirangiunnaq ikajusuuq uumatsiarnaqtunit qaanganuuqqaqtalluti qaapaangani itiniqsami tariurjuarmi. Kisianili, auppalliajuq siku aujakkut nuqqangatitsisuq katiqsurninginni qiniqtulurnikkut imauq qaangani. Sikuup tisinanga ikajusuuq uumajuni pisuqattaqtuni (nanuit, tiriganiat) amma tariurmuitani tingmiani, kisiani atauttikkut atuinnautsijuq imarminngaaqtuni nirijaksani. Pitaqarninga sapujisuuq pujini nirijaunasuktillugi kisiani ungasaktumiititaungmijut aniqtirigiaqarnirmut. Anuraaqtillugu ukiukkut upirngaksaakkullu, sarvait uvvaluunniit aajurat sikuup kiglingani saqqisuuq. Taakkua saattumi sikusimajut uvvaluunniit sikusimangnitit uumattiarinnaqtut imarmiutat nuugunnangittut imminik upirngaksaalisaqtillugu amma uumaniqarviuun tariurmiiatarialingnut amma aniqtirijarialingnut uumanasuarnirmut.

Isumaaluutaurjuaqtut

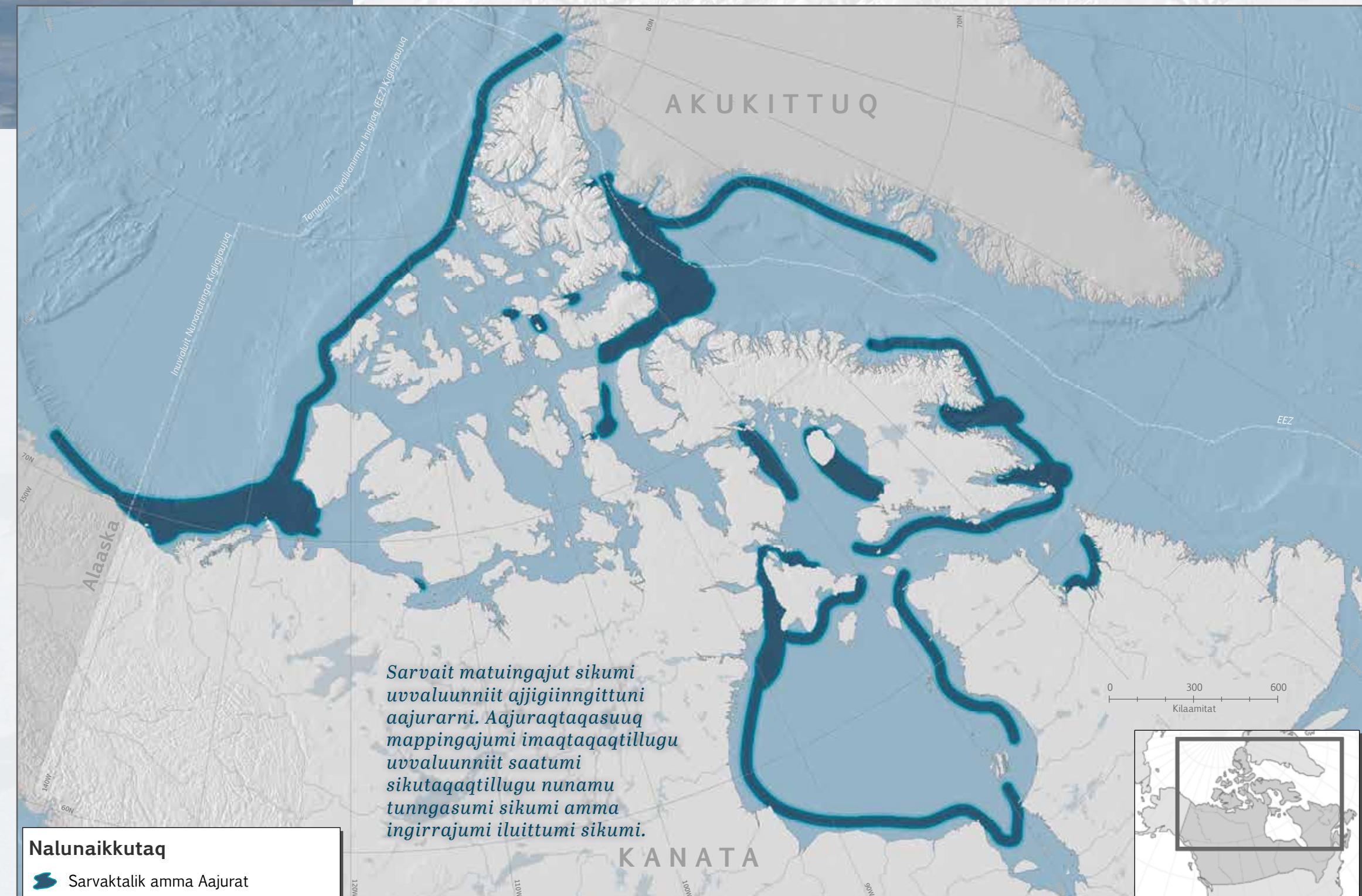
Tariup sikunga aulaniqammarimma Ukiuqtaqtuup imaanu uumaniaqtaqtut najugarminit attuaqatigiinnginni, attarnanngilaq ugarianga taakkua uumaniaqtaqtut najugarminit attuaqatigiinnginni aksualuk asijjirniaqtut qaujisqatausimajukkut amma niriujaujunii asijjirniulaaqtuni sikuup qanuituunninganut. Kisianili, asijjipallajummarialuit uumaniaqtaqtut najugarminit attuaqatigiinnginni ajurnaqtut qaujinassullugit, amma qarasaujakkut qaujisqataujut tariurjuarmi/uumaniqarviuunatuqtauvaktut aaqqiksutauvalliatuinnarmata.

Nalunaikkutaq

Sarvaktalik amma Aajurat

Mappiqtugaq Saangajuq: Arraaguup ilangani tariup sikua Inuvialuit Nunaqarvingani. (ajjinggaq: Jennie Knopp)

Inigijaujut Sarvaktalik amma Aajurat Kanataup Ukiuqtaqtungani

Amigarijaujut maannaujuq qaujimajaujunit

Tammaqsimangittut nalauttaaqtausimajut sikuup qanuituuninginnut tammasimangittuni qaujisqataujarialit ukiurasaalungnut. Atuqtauvagiijut sikumi nautiqsurnirmut pilirangijut kajusitaujarialit kusugasungnirmut. Qaujimaniqarniq sikumi turaangajut qanuinnijut imaanu uumaniaqtaqtut najugarminit attuaqatigiinnginni ungasaktummarialuk qanuinnijuni sikutuinnarmi. Pijutiksaaqtalimmarialuk pigiaqtisnirmut parnautimi akunijukkut nautiqsurnirmut pilluatarni uumaniaqtaqtut najugarminit attuaqatigiinnginni ilulinginni Kanataup imangani Ukiuqtaqtumi.

NUATAUSIMAUT NAKINNGAARNINGIT

- Sarvait amma Aajurat: Aqqiqiaqtusimajut tookkunungo Melling amma Comack, 2017, tunngavagutti nunangnuani tavvongga; Hannah, Charles G. et al. 2009, “Polynya and Tidal Currents in the Canadian Arctic Archipelago.” Arctic 62(1): 82–95; Maltofe H. (titiroq) 2013, “Arctic Biodiversity Assessment: Status and trends in Arctic biodiversity: Conservation of Arctic Flora and Fauna”, Akureyri: Barber, D.G. amma Massom, R.A. 2007, “The Role of Sea Ice in Arctic and Antarctic Polynyas.” Taikani Smith, W. amma Barber, D. (titiroq), “Polynyas: Windows to the World.” Elsevier Tarirjuarinrimut Ilanga: Natuanni; Melling amma Comack 2017, nangningi tusumatisinirmut.
- Nunangquarjutarmut Nuatausimajut: Nunangnuaq Kanatami 1:1M, ESRI, Flanders Tarirumut Pilirivvik, Nunarjuallattooq.

Tariup Ilanga Sikusimajuq: Sitipiri 17

30-ukiunut Kanataup Sikungani
Pilirijut Tariup Sikungani
Silaliriniq 1981-2010

Tariup Ilanga Sikusimajuq: Sitipiri 17 (Qulaani)

Ullunga mikinnipaami arragutamaat Ukiuqtaqtumi sikunga tamaaniisuuq Sitipiriup qitiani kisiani mikinnipaanga aijjigivangittut arragutamaat.

Tariup Ilanga Sikusimajuq: Maajji 5 (Taliqpi)

Ullunga anginiqpami Ukiuqtaqtumi sikuqarninga tamaaniisuuq Maajjiup isuan, kisiani asijjurunnaqtuq arragutamaat. Qakuqtat nalunaiqsijut sikuni aulajagunnannngittun ukiulimaapaluk. Asingit sikuujut aulajasuungullut.

Tariup Ilanga Sikusimajuq Arragulimaap Ungataanuungajuq: Maajji 5 (Mappiqtugaq Saangajuq, Qulaani)

Sikuit ilangit auqattangittut aujakkut arragugasangnullu. Taakua sikuit ingirrarutausuut uumajunut ilanginnut ukiukkut kisiani ulurianaqtummarialuit umiarjuarnut Ukiuqtaqtukkuuqtunut suuqaimma tisiniqaumma sikulisaarnikunni.

Qaujimajauli: Akunniqsuqtuq aujakkut sikuup mikinnipaanga akunninganiittuq attiniqpaami, arragutamaat atiniqpaami sikusimaninga anginiqsautillugu avvalluangani arraanini amma mikinnisaulluni avvalluakkanningani.

SIKUMU NUATAUSIMAJUT NAKINNGAARNINGIT
- Siku: Kanatami Sikulirijikut (CIS). 2011. Silami malittuaq Sikuup Nunanganga (1981-2010). <http://iceweb1.cis.gc.ca/30Atlas/>
- Nunanguarlaturamut Nuatusimajut: Nunangguaq Kanatami 1:M, ESRI, Flanders Tariurmuit Pilirivvik, Nunarjallattoaq.

Tariup Ilanga Sikusimajuq Arragulimaap

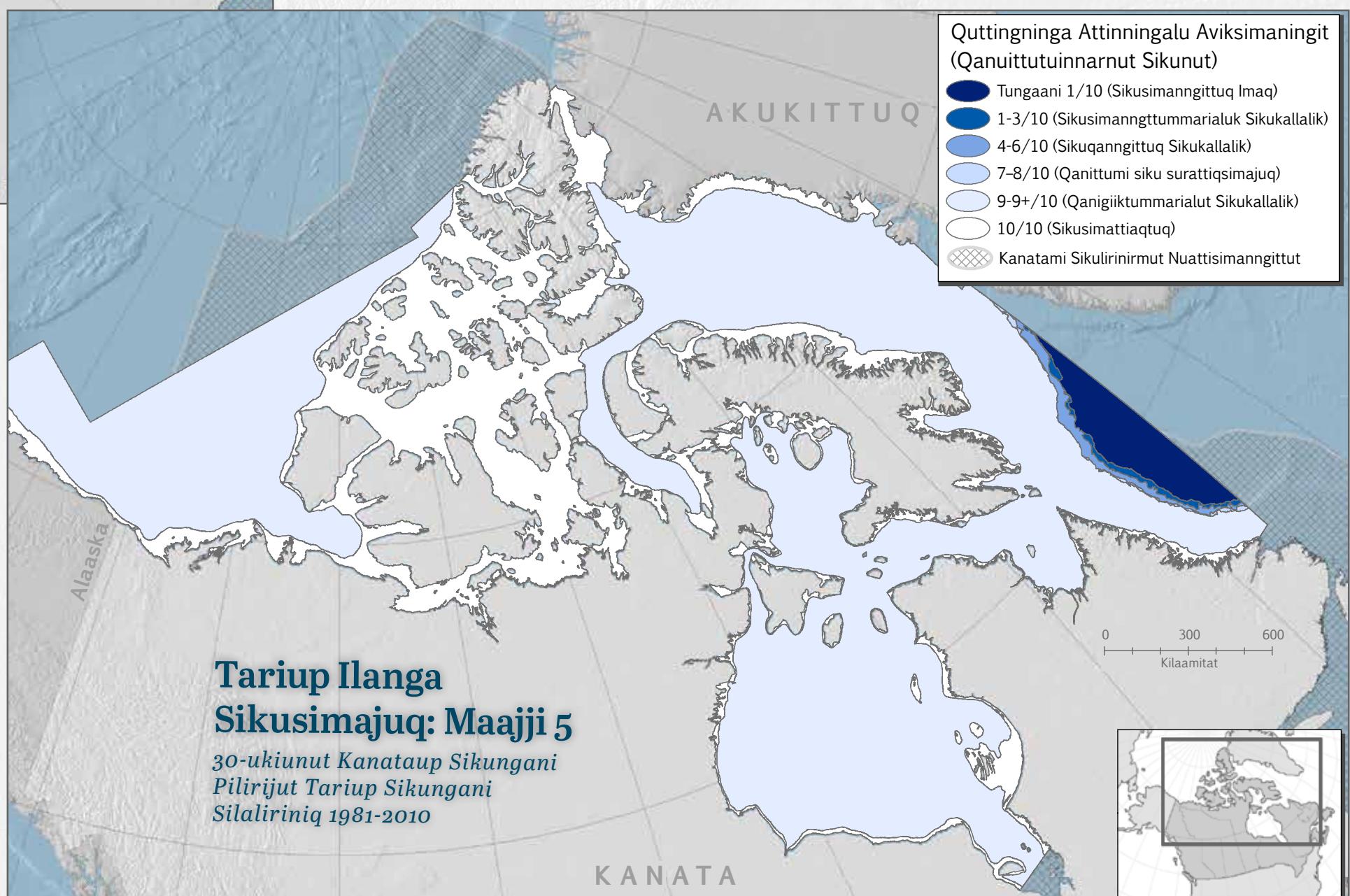
Ungataanuungajuq: Maajji 5

30-ukiunut Kanataup Sikungani
Pilirijut Tariup Sikungani
Silaliriniq 1981-2010

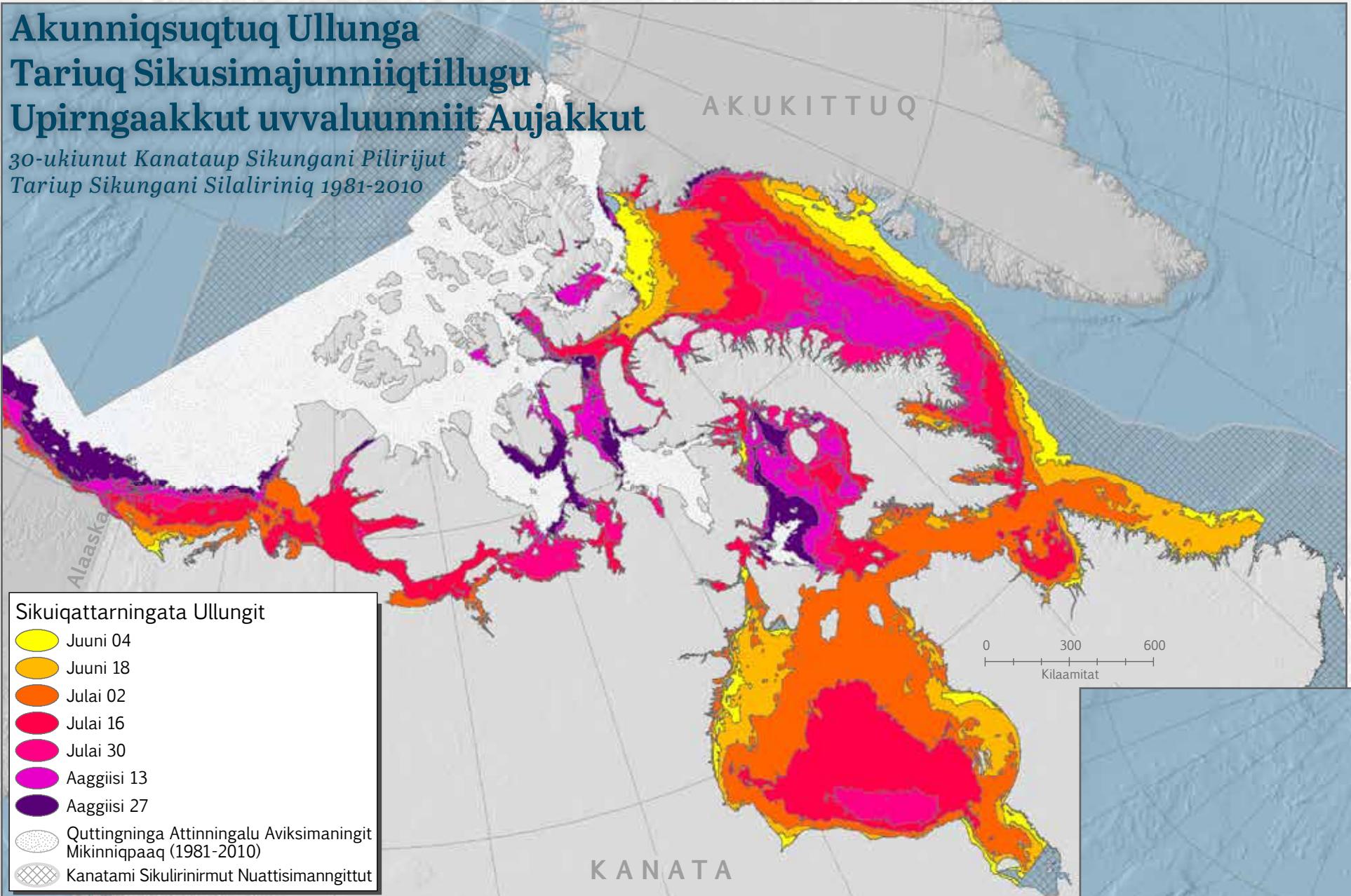
Quttingninga Attinningalu Aviksimaningit (Qanuittuinnarnut Sikunut)

- Tungaani 1/10 (Sikusimanngittuq Imaq)
- 1-3/10 (Sikusimanngittummarialuk Sikukallalik)
- 4-6/10 (Sikuqanngittuq Sikukallalik)
- 7-8/10 (Qanittumi siku surattiqsimajuq)
- 9-9+10 (Qanigikiutummarialut Sikukallalik)
- 10/10 (Sikusimattiaqtuq)
- Kanatami Sikulirinirmut Nuattisimanngettut

Akunniqsuqtuq Ullunga Tariuq Sikusimajunniqtillugu Upirngaakkut uvvaluunniit Aujakkut

30-ukiunut Kanataup Sikungani Pilirijut
Tariup Sikungani Silaliriniq 1981-2010

Akunniqsuqtuq Ullunga Tariuq Sikusimajunniqtillugu Upirngaakkut uvvaluunniit Aujakkut (Qulaani)

Sikuqarunniiringa upirngaksaakkut aukakkullu pimmariuvuq tariumiutanut tingmianut amma angijuutinut pujinut taakkua umajut sikuikismajumi nirigiaqarmata uvvaluunniit aniqtirijariaqarmata.

Ullunga Tariuq Sikusimaliqtillugu Ukiaksaakkut (Taliqpiani)

Tariuq sikuvallichiqtillugu attiniqpaami sikuqaqtillugu Sitipirimi, inigijat upagaksaujut angijuutinut pujinut mikinniqsaulisuut amma tariorjaq siqinnirviunginniqsaulisuut.

Ullunga Nunamu Tunngajuq Siku Surattiliqtillugu Aulajjavallialiqtillugulu (Mappiqtugaq Saangajuq, Qulaani)

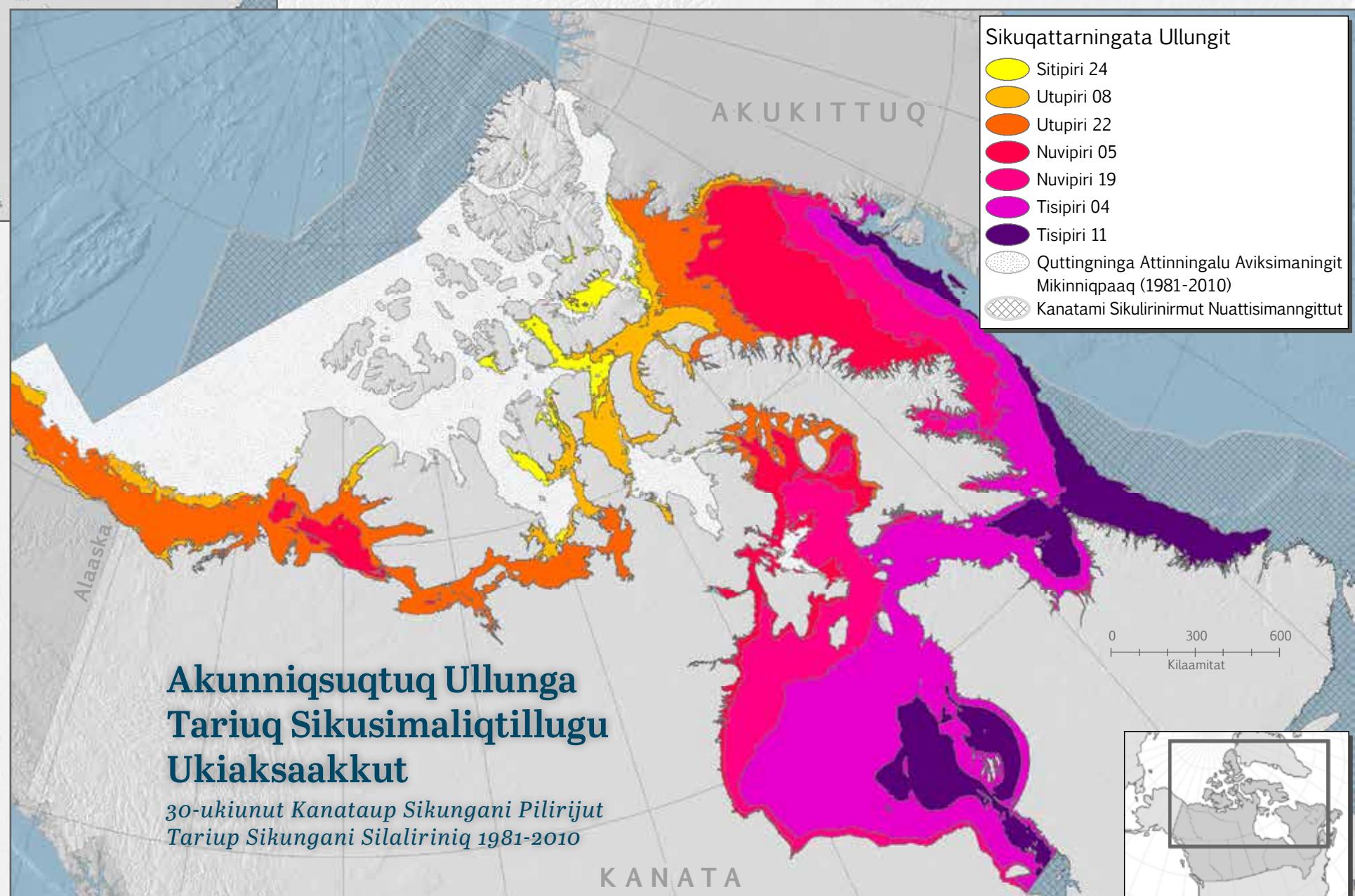
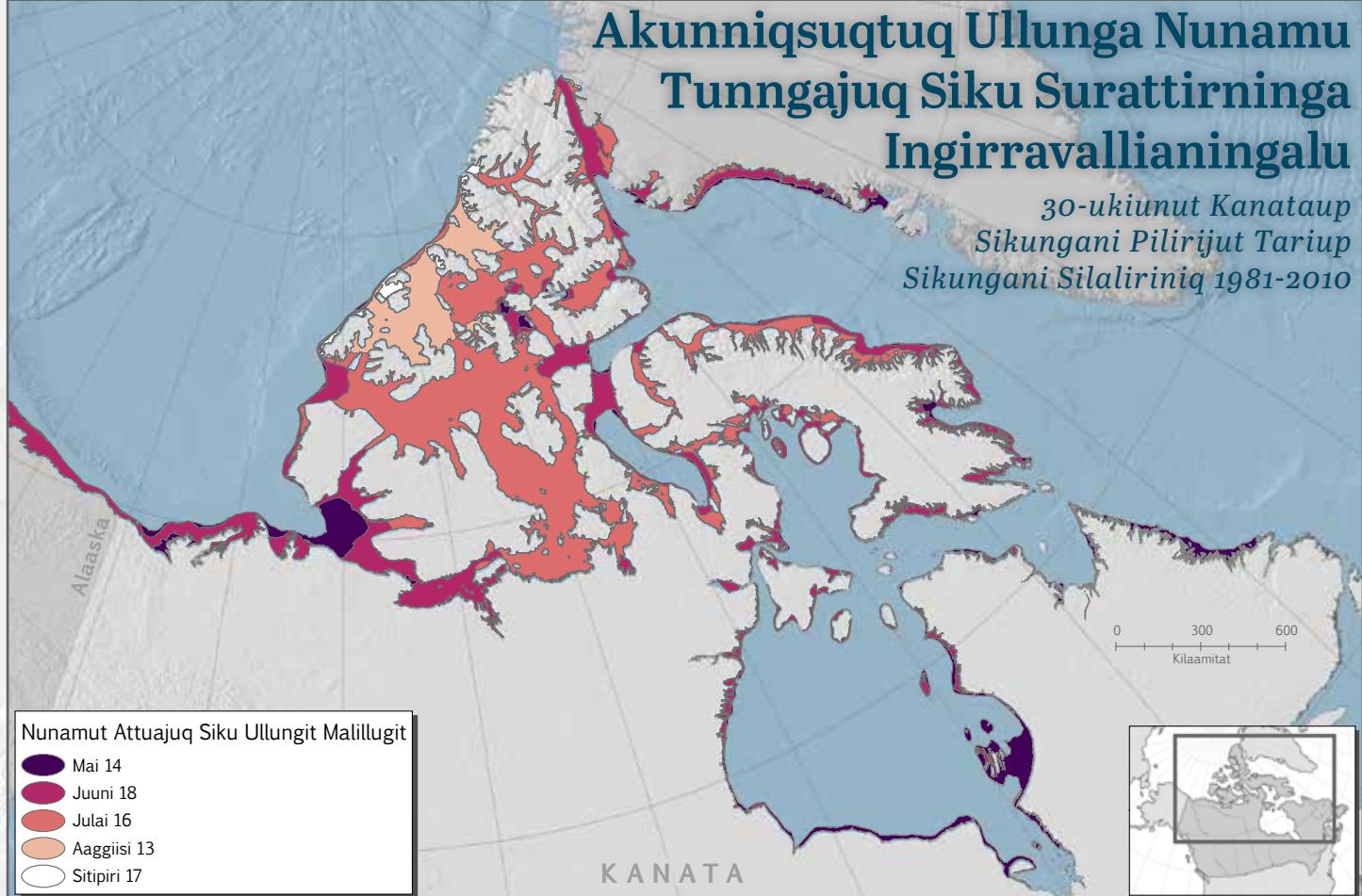
Surattiqattarninga amma aulajjavallialiqtillugu sikuup upirngaksaakkut mappiqsikkannisuq imani upagaksaunaungittuni uumajunut ilanginnut ukiup taqqinginni. Asiagungaaq, piviqaqtittinginniqsaujuq sikukut ingirranirmut amma angijuutini sikuani aniatitsisuq Ukuqtaqtumi usikattarnirmut.

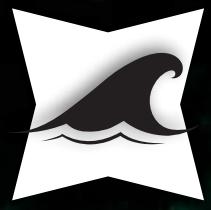
Oaujimajauli: Ulluqutingit taakua qanuinniujunut ungavariaqsimjuq akunningani avalluangani ukiulimaani atuqsimajuni amma kinguvariaksiujq avvakkanningani.

SIKUMU NUATAUSIMAJUT NAKINNGAARNINGIT
- Siku: Kanatami Sikulirijikut (CIS). 2011. Silami malittuaq Sikuup Nunangguanga (1981-2010). <http://iceweb.cis.ec.gc.ca/30Atlas/>
- Nunangguarlaturamut Nuatusimajut: Nunangguaq Kanatami t:1M, ESRI, Flanders Tariumput Pilirivik, Nunangguallataaq.

Akunniqsuqtuq Ullunga Nunamu Tunngajuq Siku Surattirninga Ingirravallianingalu

30-ukiunut Kanataup
Sikungani Pilirijut Tariup
Sikungani Silaliriniq 1981-2010

Qangatajukut tautunniq piqalujarmi ikkattumiittuaq
tininngatillugu Ukkusiksaligmi, Ukkusiksalik
Mirguiqsirvingani. (ajinnguaq: Paul Souders)

ULIQATTARNIIT TINIQATAARNIILLU AKTUINIQARNINGILLU

- TARIURJUALIRINIQ**
 - Iqqangata
Qanuilinganiga
 - Tariurjaq
Nakinngaaarningit
amma Qaanga
Ingirringan
 - Tariup Sikua amma
Ajjigiingningini
 - **Uliqattarniit
tiniqataarniillu
Aktuiniqarningillu**
 - Anuriatuit amma
Aktuaqarningit
 - "Ukiuqtatqurjuaq"
taannalu
 - "Ukiuqtatquralaaq"

ULINNIIT TININNILLU AJJIGIINGINNUVUT TARIUP ITININGANI asijjitaqtut siqinirmut taqqirmullu, uqumainniqaqtittijuup nusuqattarninga, amma Nunarjaq kaivaqattarninganut. Uqumainniqaqtittijuup siqinirmi amma taqqirmi nusuqattaqtuq Nunarjuap tariungani tappaunga, qattinnilisuuq Nunarjuakkut aulasinnaaqtillugu ataagut. Uliqattaqtillugu tiniqattaqtillugu, imauq itininga asijjisuuq tiniqattaqtuni ulikkanivattunilu. Ingirrianiit ungasinniqpaamut tiniqattaqtut uliqattaqtullu ikarranut 12 uvvaluunniit 24. Asingit, sanngiinisani ulinngaliqtitsisut tininngaliqtitsisuullu akuniujukkut – taqqiup qitiani, taqqitamaat, taaqqiit pingasuujuqtut aniguraangat, uvvaluunniit taqqiit 12 aniguraangat.

Ajjigiqattannginngit itiningan amma aaqqiumanigan tariurjaami asijjisuuq qattinniujuni, tamakkua tiniqattarningit (ajjigiinnginngit ulitillugu tinitillugu) ungasinniqsausuq ininginni ilanginni. Ukiuqtaqtumi, asijjirniujut siksusimanirmut ukiukkut aujakkullu asijjiivangmijut uliqattarningani tiniqattarninganilu qangakkullu.

Uliqattarningata ingirranginga nunarjulimaami uliqattarninganut tiniqattarninganullu ingirrajiliuqattaqtuq. Taakkua utiqaqtaqtut atautikkut tariup itininga asijjiquqtaqtaqtuq takaanissainnaq.

Uumajuqarviujut pimmariuningit

Ulinniit tininilliit saqqiisuuunguvut tiniujauqattaqtuni nunami, imaan uumajuqarviujut tariurjaap sijaqpasingani, saqqiaasuq amma immasuuq tariup asijjitaqturinganut marruiqsuqtuni ullutamaat. Tiniujauqattaqtuq nunaup silinngu pijiutili tiniqattarningani amma iqqangata sivitunganani. Nirukittuq sivitujuni sijjani amma siliktuq sivitungittuni.

Uliqattarninga tiniqattarningaluu paungariaqtittisuug amma taunungariaqtittisuug sikumi sijjamittuni, surattivattuni sikumi iqqanganu attuajumi (sijjami) amma puktalaajumi sikumi (itiqtsami imaan).

Taakku surattiqsimajut puiviusuut nattirnut amma nirjaksanirutausut piviqaqtitsisut nanurnut.

Uliqattarningata tiniqattarningatalu ingirranginga iqqangagut sikuullu ataagut uijjaqtaqtisuug imaanittuni katiqsuisuuq uunajunniqsami imarmi amma uumatsiarinnaqtuqaqtuni imaanit itiniqsaminngaaqtumi qaanganut, uumanaqtumi siqinnirvinaqtumi. Tappaunga katippalaiju uumatsiarinnaqtuqtalit utiqtiijunnaqtut saqqiikanirimi qaanganiittuni imaan asijakkut uunaqtunillu uumajuqarviujunnaqtut qanigijangani. Tappaunga katippalaijngattauq uunarnirmi saallittittijunnaqtut ukiup sikunganii mikijunillu sarvaliurunnaqtuq ukiukkut uumajukkuvittiaualluti aivirnut nattirnullu amma surattisarailluni upirgaksaakkut. Taimagunnarmijuuq sikuup ataagut anuraanngikkaluqaqtillugu.

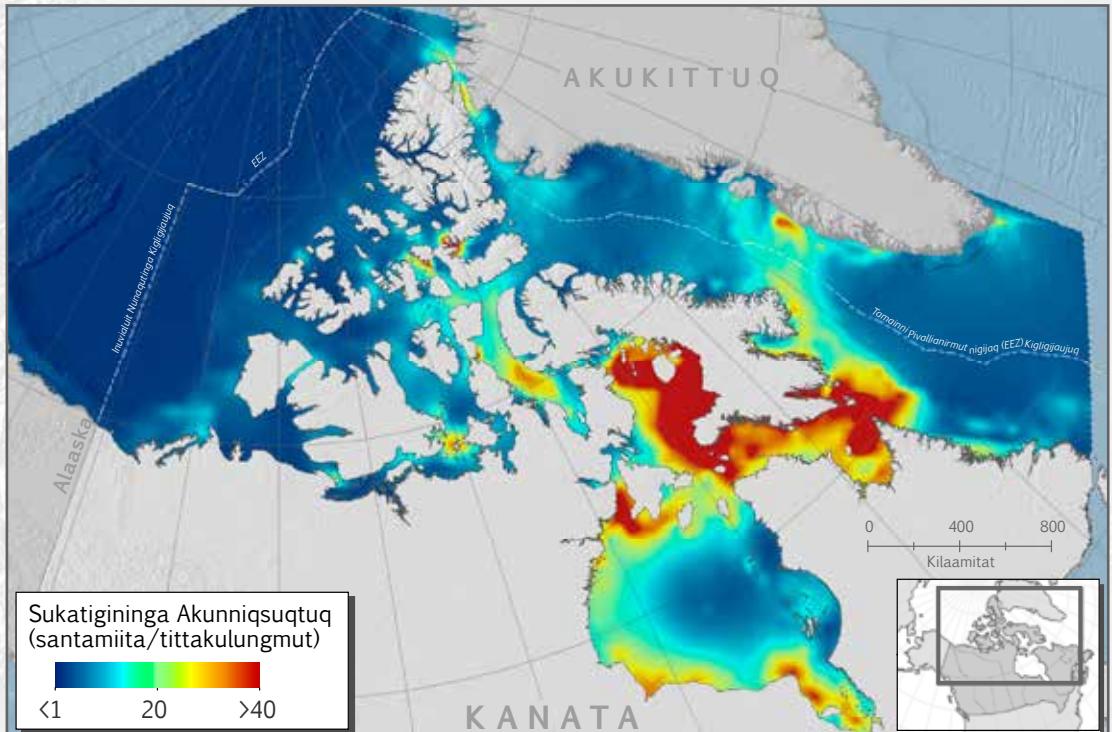
Isumaaluutaurjuaqtut

Uliqattarniit ingirritaitungmata silarjulirinirmut, silamuungittuq uvvaluunniit inungnuungittuq, isumaaluutitaqangittuq uliqattarniillu asijjitaqtanginntut. Kisanili, uumajuqarnirmut attuaningit ulinniit taakkunaniippuq sarvaralaani sikumi amma uunaqtuni uumajuqarviujuni; ulinniit tininilliit attuaningit asijjitaunnarialik sikuni saattuni (sarvait anginiqsaulirunnaqtut ammaqsaalilutlu) uvvaluunniit uunarninga amma uumatsiarinnaqtuqarninga imaan anginiga itiningaluuunniit asijjitaunnarialik. Nalunaqtuq nalauttaanasulluni taimaittuit asijjitaunnariaqarmangaat.

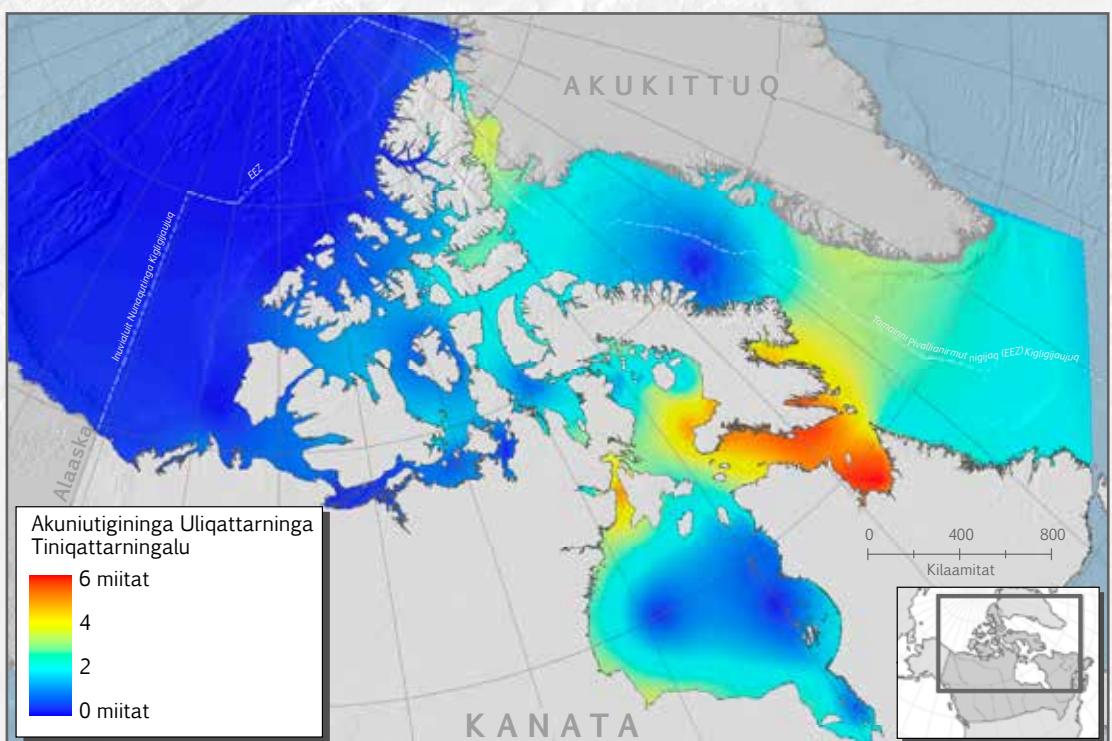
Amigarijaujut maannaujuq quajimajaujunit

Piliatarjaujuq maannaujuq quajimajaujunit taannauvuq nalunajaqsimattiarninga iqqanga, piluqtumi itininga amma aaqqiumaniga. Atutauvaktut quajisarnirmut nalungaqtuq amigattillunilu imakkut ingiraviksajukkut amma amigaksijuq uliqattarniit tiniqattarniillu sannginiqpaanginni – sijaqpasingni tasiujarnillu, kangiqsurni, kangiqsukutaani, amma nirukittuni kangiqsuarjukkut.

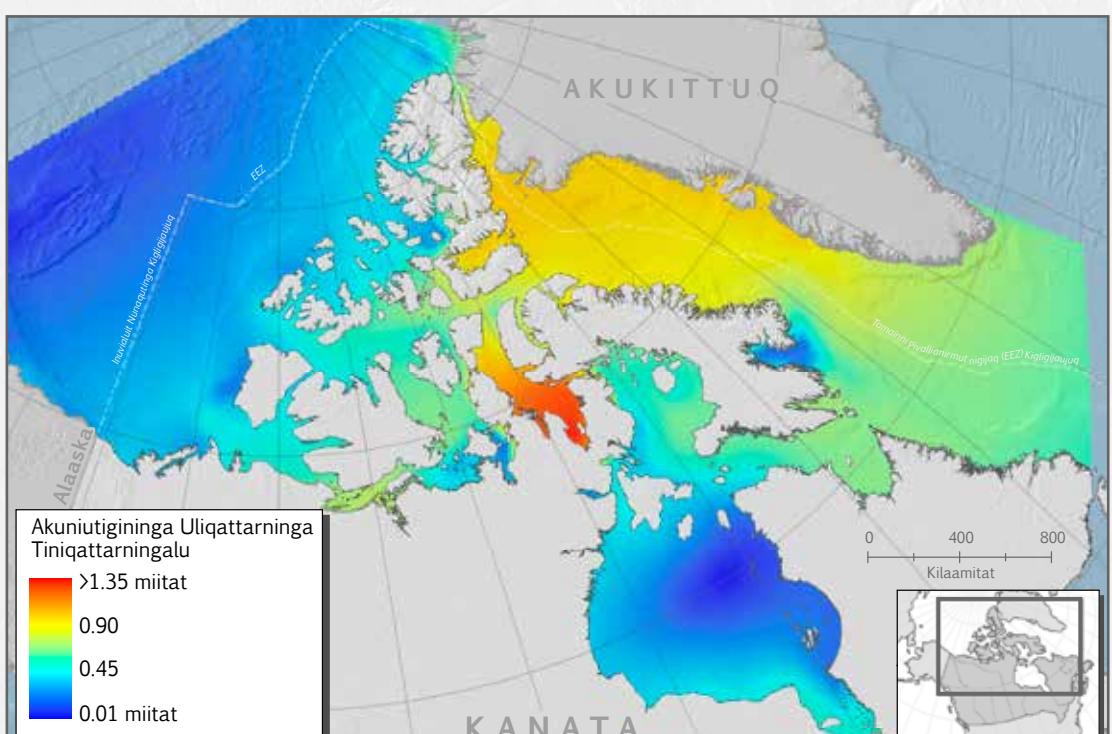
Aulajunnautit Uliqattarniup Tiniqattarniillu Ingirraningani, Taimipaluktuq Taqqilimaap Aulaningani

Tariup Itininga Asijjirninga Suunguniqsami Ulluuq Avvangani Uliqattarninganut Tiniqattarninganullu

Tariup Itininga Asijjirninga Suunguniqsami Ullutamaat Uliqattarninganut Tiniqattarninganullu

ANURIALUIT AMMA AKTUAQARNINGIT

- TARIURJUALIRINIQ**
- Iqqangata
Qanuilinganina
 - Tariurjuaq
Nakinnngaarningit
amma Qaangata
Ingriraninga
 - Tariup Sikua amma
Ajjigilnginningi
 - Uliqattarniit
tiniqataarnillu
Aktuiniqarningillu
 - **Anuriualut amma
Aktuaqarningit**
 - “Ukiuqtatqurjuaq”
taannalu
“Ukiuqtatquralaaq”

AJJIGIIQATTANNINGNINGA AMMA ASIJJIQTUT TARIURJUARMI ingirratitavut isiqpalliajuni amma asiujjajaujun aulajunnautini. Ukiuqtatqutup imangit aulajunnautitaasut siqnirmi taimaigunnaqtillugu, aulajanirmut (aulajuminngaaqtuq) aulajunnauti ulinniujuni tininniujunillu anuriillu. Pijuttinga Ukiuqtatqutup nillasunninganut amma sikusimanageranuit akaunngiliurtauavuq ajjigilnginniujunit nunarjuap qitippasiani amma ukiuqtatqumii tuni isiqpalliajuni amma asiujjajaujun aulajunnautini. Nunarjuap qitia aksualuk siqnirmi aulajunnautiqasuuq arraagulimaaq, nunarjuap qajjunnguangi ukiukkutuaq siqnirniviusuk amma uunaqtumi tarraqtutitut qilangmuuqqaisuuq nuvujataqanngitillugu ukiukkutuaq. Tariurjuap anurimut aulajunnautitaarninga anuriuarjniagaapaluktuk tamainni. Taanna pijutigillugu, tukisigarutit anuriulungnu atutiqanniqsaujuq tariurjularjinut tukisigarutini anurituinnarmi.

Uumajuqarviujut pimmariuningit

Umaniqaqtut aktuqtauningit anuriulungmut Ukiuqtatqutup imanginni ajjigilngittummarialuit. Taimaiqattarningit aulajjaisuut tariup imangani amma sikuni iluanu, avalunganu, amma aniatittisut Ukiuqtatqum, qanuinniujut Ukiuqtatqutup uumajuralanginnut sungiutaullti. Anuriualut aulajaisuut arraagutamaat sikuvalianirmi, sikuup pivallianingani, suqattinninga, amma pituqannguninga. Attuaningit matuiqattarninginut matuqattarninginullu aajurjan sarvanillu maniiluringanal ajiunngittumi sikuit ivujaunikuit inksaliuvappuq taimainninganut ujjirnarriqpaangujuq Ukiuqtatqumimaani uumaniqaqtut najugarmint attuaqatigiinningini. Anuriualut sikumi ingirrattisut, sanngijualut ingirraniit, ingiulialuillu, sukkanqsmi katiqsuisut imaup qaanganani taikkuninga ataaniittuni, taimainninganut uomatsiarinnaqtut itiniqsaminngaasuut qaapaanganut. Uomatsarinnaqtuqatuq qaapaanga ikajuqsusuq attinipaami uomatisinirmut angijumi, uumattiaqtumi tariuqujarmi niqiksanit uiguliriktunit.

Isumaaluutaurjuaqtut

Asiijiqpallianaamit Ukiuqtatqulimaami anuriulungnut, suunguningit, saqiningillu asijiipallianiaqtuksavut tariurjuarmut amma sikumut uumaniqarviujuni taakkunungalu uumaniqaqtut najugarmint attuaqatigiinningini ikajuqtamini. Tukisiumaniqput sivunksamit silarjuup silangani Kanataup imangani Ukiuqtatqumipigiangarninganiittuq.

Amigarijajut maannaujuq qaujimajaujunit

Qaujinasuarnirmut anirnimittuni silarjuup ingirraningini anuriillu saqqittamini aaqqiksugsimattiqtuq. Piluaqtumi, nunarjulimaami anirnimia nautiqsurnirmitt atuqtuqariiqtuq silami naluttaanirmut. Kisianili, taanna atuqtuqattaqtuq piuluangittuq tariurjuani nunami piuniqsauulluni, amma Ukiuqtatqutq nautiqsuqtausimajuq ukiunut kassiinnarnut nunajijat asinginni. Qaujimaniqarniq pijjutaujunit anuriujuani Ukiuqtatqulimaami piusivaalliqtaujunnarajaqtut.

Attuaqattautijut Siku Anuriualut sikuni tuluqattautitsijunnaqtut, sikullulilirluni unuqtuni Km silingniqarltu.

Siku surttiqsimajuq, Ualinirmiut Tariungani, Upirngaksaaq 2006.

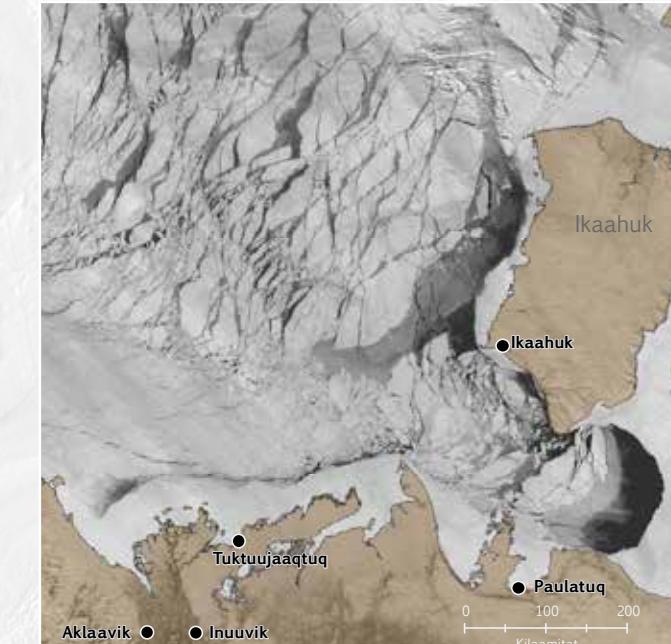
Aujakkut sikurlu sikuliuliqtuviniq Ualinikkut ukiungulaugtumi. (ajjinguat: H. Melling)

Mappiqtugaq Saangajuq: Silarjuutillugu, Kuugjuaraaluk, Maanituupa.
(ajjinguat: Tamainni Kanataup Ajjinguat)

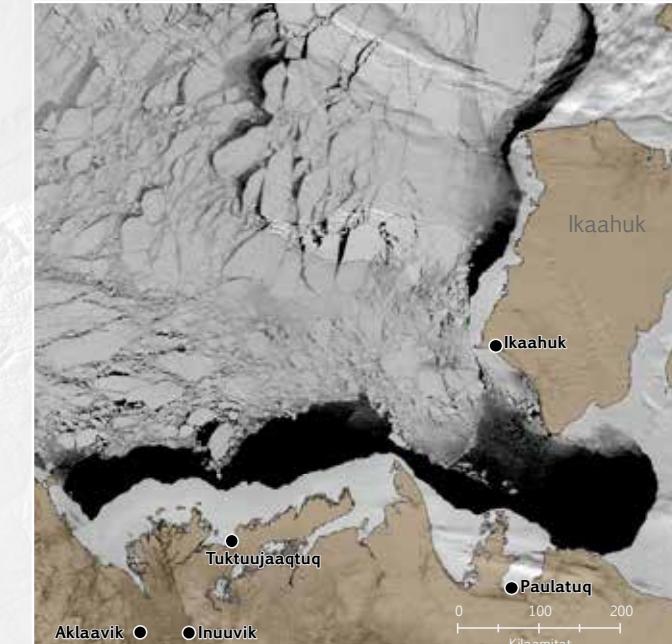
Anuriualut Attuaningit Sikusimajumi

Anuraaqtillugu tariuqpasingmut ullunut tisamanut piqsigtillugu Airili 2015-mi (takucksaujuq mappiqtugaup atanni) matuiqslauqsimajuq sarvaalungmi kanangnangani Ualinirmiut Tariungani qangaqtaqtatusimajukut aijinguami takucksaujuq taissumanit (mappiqtugaup quanaani).

Piqsilaunngitillugu: 4/19/2015

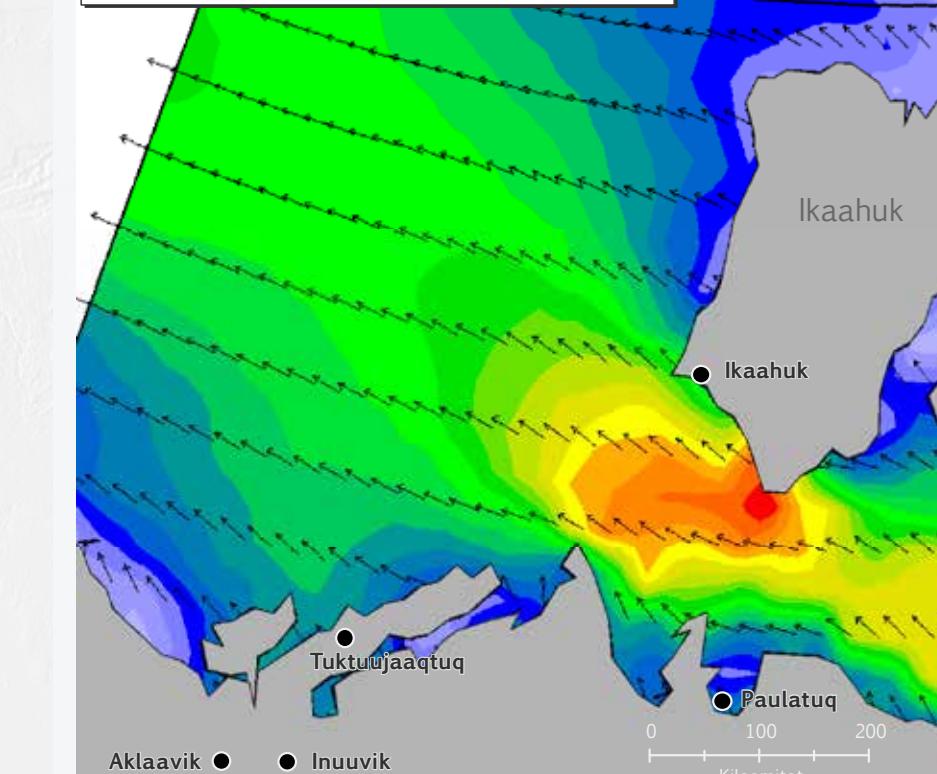

Piqsilaauqtillugu: 4/27/2015

Qirnirniit imaujuq uvvaluunniit sikusimangngitit.

1000mb Anuriup Ingirraninga (miita/tittakulungmut)

ANURIUP NAKINNGAARNINGA AMMA SUKKALININGA PIQSIFTILLUGU, AIRILI 19-22, 2015

NCEP Nuas Amialika Aviktuqsimajuq Qaujisakkannirniq
1000 mb Anuriup Ingirraninga (miita/tittakulungmut)
Avittuqsimajuq Anginiqpaami

Sanniniqaat anurit aupaqtut.

NUATAUSIMAJUT NAKINNGAARNINGIT
- Qangattaqtausimajukut Ajjinguat: Ajjinguaq saqajaaqtiaqtuq NASA Nunarjuuma qimirruarutikut.
- Ajjinguuaq atuinnautiaqtuq taakkununa NOAA-ESRL Qaujisarrilirijikkumi, Paultu Kaaluraatu ikiqavivingani uvani https://www.esrl.noaa.gov/psd/, Kalnay et al., "The NCEP/NCAR 40-Year Reanalysis Project," Bull. Amer. Meteor. Soc. 77, 437-470, 1996.

UKIUQTAQTURJUAQ, UKIUQTAQTURALAAQ

- TARIURJUALIRINIQ**
- Iqqangata
Qanuilinganiga
 - Tariurjuaq
Nakinnngaarningit
amma Qaangata
Ingirraninga
 - Tariup Sikua amma
Ajjigilnginningi
 - Uliqattarniit
tiniqataarnillu
Aktuiniqarningillu
 - Anuriat amma
Aktuaqarningit
 - “Ukiuqtaqturjuaq”
taannalu
“Ukiuqtaqturalaaq”

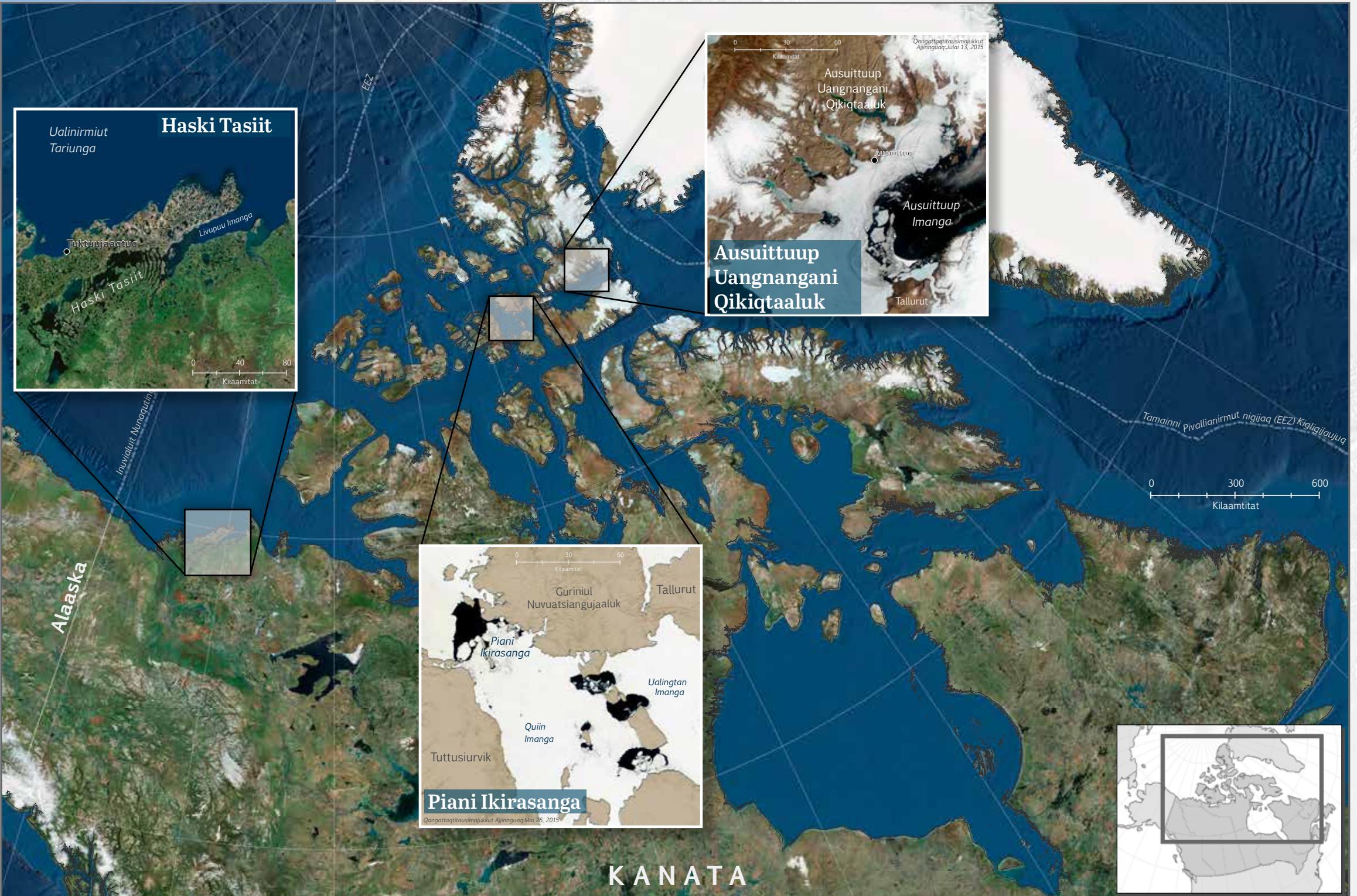
KINGUNITTINN NUNANNGUAT takuksautittismajut saqqijaqtunit aktuiniqaqtuni Kanataup imangani Ukiuqtaqtumi avatingani anginiqaqtuni hannahlagasangni tausantinut Km, iqqaillu aqjumaningit, sikuup qanuittuuninganut, ingirriani, imaqquqtunii, uliniit tininniillu, amma piqsuit. Taakkua attuaqatiginningit aqqiksuittaqsimajut tallimani tariurjuani takuksaujut nunanngami aviktuqsimajut piginngarningani. Kisianil, aksururningit taakua attuaqatigiktut saqqijunnaqtut ajiunggittuni tariuq qanuilinganininganut amma imanaa uumajuqarviujumi mikiluaqtuni takujaujunnangtitut nunanngani tavvani saqjitaquni. Pingasut uuktutigijaujunnaqtut unuqtuni tavvani saqqijaaqtitaujut.

Piani Ikirasanga

Piani Ikirasanga 30 km silingnili kangiqsuarjuulluni qitiqpasingani ilutuniujumi Kanatami Ukiuqtaqtumi Tunngavingani. Ingirriani aulataujut uliqattarninganut tiniqattarninganullu tamaani amma ikkaniqsani ikirasarni nigipasiani sanngijut (1-mit 2-mut miita/tittakulungmut). Atlaantik imanga tikiutisuuq sivituninginni ujarallaajuni nigipasiani amma uangnaqpasiain ilituarma ingirranirmut ilutuittu qaangagut, aulajunnautinga uliqattarniup tiniqattarniullu sannginiringit katiqatqatittusuq Pasivik amma Ukiuqtaqtuuq imanginni ikkarninginnulli ilutuittu qaangirunnaqtut. Katiqattarningit tappaungaqtitsijuumisuuq uunajungnijumit Atlaantik imagani qaanganut, uunaqsillumi sikuup tuvanganani. Tariurjuap uunarninga sikuup aniglivallianingani nuqqangatitsisuuq taqqini nigrasuktillugu amma sukkaliniqsami sikuqarunniqitsisuuq qanigjaaani sikulliqtilugu. Sikusimaluannginningarut aiviit ukiukkut tamaaniisuut-iningit ilangit sikuqanngittamarisut – uumanattiarniqsaq nattinut, nanurnut, tariumiunullu tingmianut. Saangjumi uliqattarninga tiniqattarningalug Piani Ikirasangata qanigjaaani attiniqsaaq 1,000 km², mikittuq Kanataup imangani Ukiuqtaqtumi, kisiani uumajuqarviuninga pimmarijuaqtuq mikininga ungataluanut. Taimaassainnarlu qanuilinganiningit taimapangmjut ikirasangni asinginni ilainnakulunginni kanangnangani Kanatami Ukiuqtaqtumi Tunngavingani.

Kangiqsukutaat Ausuittuup Uangnangani Qikiqtaaluk nigiani

Kangiqsukutaat Ausuittuup Uangnangani Qikiqtaaluk nigiani aqquiyutuv sirminut Ausuittuup Imanganuqattalauqtuni. Ausuittuup Inuquitingit pimmarijusuktut, Taana Nigiani Kaip Kangiqsukutaaq nattirasuvittiauvgiulluni. Tuugaalit amma tariumiut tingmiat tamaaniigajungnirqatsusuungummiut. Tauvani uumattiarngit – tunngavigijauningit niqksanit uiguliriktunit – pijjutiksalluatausuq katiqsuqsimaunninginni uumattiarngit anginiqsami tariumi uumatsiarinnaqtunit saqqittuqasungummata imarni. Uumatsiarinnaqtut nakningaarningit itiniqsaninngaaqtut imani suuqaimma taakua aqjajit sukkalijumi pirusungummata imauq qaangata qanigjanganani. Qaujisaitut sikumi atuqattaqtut nalunaikkutauulluni uumatsiarinnaqtut tappaungavallianinginni suuqaimma itiniqsaaq imaq Ukiuqtaqtumi uunajunniqsausuuq amma uumatsiarinnaqtuqarniqaulluni imauq qaatuinnangani. Qaujisarnit saqqisimajut uunajuutuq imaq Nigiani Kaip Kangiqsukutaami imauq qaanganuuringa, saattumi sikutitisuuq ukiukkut marrunillu asinginni kangiqtukutanit. Qaujisarniq saqqiuvuq uliqattarniullu inigrraniga ilutunirmut (ilutuniq) kangiqtukutaap isirianaqpijutausuuq tappaungaiqqanrimi, kisiani kangiqtukutaalimaat taimaka aktuqtausimajaangittut.

KANATA

Haski Tasiit

Haski Tasingit tallimajut kuukpalliajut Livupu Tasiujanganut tauvani Ualinirmiut Tariungani, Tuktujaqtup amma Inuviup qanigjanganani. Haski Tasingit aviksimalut Ualinirmiut Tariungani ikkaktukulungmut ilutujumi tisamanit miitani itiniqaqtumut, sikusimasungulluti tisamaujuqtunut taqqinut ukiup iluani. Tasiit ajiunggittumi uumaniqaqtut najugarminit attuaqatiginninginni, katiqsuqtarninginna imattiauva kuungninga amma tariup imangani tariumi. Pijjutigillugu ajiigiiunggittumi tariuquqtunninginni, tasiit najuqtaujuut iqlungnut ajiigiiunggittunut, tariumiutanut,

imattiavangmut suvajariaqattaqtut, amma ilanginnut imattiavangmiutanut uumajunut. Igaluit suvajaqattaqtut tasirni, ukiuqpaqtut tauvani, amma niqksaqsuurnirmut. Qilalugait tauvani niriqattaqtut aijakkut. Ilannikkut, qilalugait tasirmuuqattaqtut ukiuksakkut sikuvalliatilligut aqquqtsarivaktangit tariumut. Inigjanga kiinaujjanirmut amma iliqqusirmut pimmarijuaqjuq Inuvalungmiunut, atuqtaujumariuvangma angunasunnirnmut, iqualugasungnirmut, mikigiannirnmut, ingirrinxillu.

UQALIMAAKKANNIRNIQ

TARIURJUALIRINIQ

- Arctic Council (Ukiuqtaqtumi Katimajit). 2017. "Snow, Water, Ice and Permafrost in the Arctic (SWIPA)." Canadian Cryospheric Information Network (Kanatami Silalirinirmut Tukisigiarviuqatigiiktu). 2015. "Sea Ice." Canadian Ice Service (Kanatami Sikulirijikku). 2005. *Manual of Ice* (MANICE). ——. 2016. *"Sea Ice Climatic Atlas for the Northern Canadian Waters 1981–2010."* Carmack, E., amma R. Macdonald. 2008. "Water and Ice-Related Phenomena in the Coastal Region of the Beaufort Sea: Some Parallels between Native Experience and Western Science." *Arctic* 61: 265–80. ——, F. A. McLaughlin, S. Vagle, H. Melling, amma W. J. Williams. 2010. "Structures and Property Distributions in the Three Oceans Surrounding Canada in 2007: A Basis for a Long-Term Ocean Climate Monitoring Strategy." *Atmosphere-Ocean* 48(4): 211–24. Curtis, M. 1972. "Depth Distributions of Benthic Polychaetes in Two Fiords on Ellesmere Island, N.W.T." *Journal of the Fisheries Research Board of Canada* 29(9): 1319–27. Earth and Science Research. 2017. "Polar Tide Models: Overview." Fisheries and Oceans Canada (Imarmiutalirijikku Tariurjualirijikkullu Kanatami). 2017. "Tides, Currents, and Water Levels." Hannah, C. G., F. Dupont, A. K. Collins, M. Dunphy, amma D. Greenberg. 2008. "Revisions to a Modelling System for Tides in the Canadian Arctic Archipelago." *Canadian Technical Report of Hydrography and Ocean Sciences* 259. ——, F. Dupont, amma M. Dunphy. 2009. "Polynyas and Tidal Currents in the Canadian Arctic Archipelago." *Arctic* 62: 83–95. Howell, S. E. L., T. Wohlleben, A. Komarov, L. Pizzolato, amma C. Derksen. 2013. "Recent Extreme Light Sea Ice Years in the Canadian Arctic Archipelago: 2011 and 2012 Eclipse 1998 and 2007." *Cryosphere* 7: 1753–68. Kovacs, A., amma M. Mellor. 1974. "Sea Ice Morphology and Ice as a Geologic Agent in the Southern Beaufort Sea." Taikani *The Coast and Shelf of the Beaufort Sea aaqqigiaqtaujuq taassuma* J. C. Reed amma J. E. Sater, 113–61. Washington, DC: Arctic Institute of North America. Lobb, J., E. C. Carmack, R. G. Ingram, amma A. J. Weaver. 2003. "Structure and Mixing across an Arctic/Atlantic Front, in Northern Baffin Bay." *Geophysical Research Letters* 30: 1833. McLaughlin, F. A., E. C. Carmack, R. G. Ingram, W. J. Williams, amma C. Michel. 2005. "Oceanography of the Northwest Passage." Taikani *The Sea, the Global Coastal Ocean, Titiraqsimaninga* 14b, aaqqigiaqtaujuq taassuma A. R. Robinson amma K. Brink, 1211–42. Cambridge, MA: Harvard University Press. Melling, H. 2002. "Sea Ice of the Northern Canadian Arctic Archipelago." *Journal of Geophysical Research: Oceans* 107(C11): 3181. ——, C. Haas, amma E. Brossier. 2015. "Invisible Polynyas: Modulation of Fast Ice Thickness by Ocean Heat Flux on the Canadian Polar Shelf." *Journal of Geophysical Research: Oceans* 120: 777–95. ——, D. A. Riedel, amma Z. Gedalof. 2005. "Trends in the Draft and Extent of Seasonal Pack Ice, Canadian Beaufort Sea." *Geophysical Research Letters* 32: 1–5. NOAA. 2017. "Arctic Report Card." NSIDC. 2017. "Multisensor Analyzed Sea Ice Extent—Northern Hemisphere (MASIE-NH)." Pope, S., L. Copland, amma B. Alt. 2017. "Recent Changes in Sea Ice Plugs Along the Northern Canadian Arctic Archipelago." Taikani *Arctic Ice Shelves and Ice Islands, aaqqigiaqtaujuq taassuma* L. Copland amma D. Mueller, 317–42. Dordrecht: Springer Nature. Roux, M.-J., P. Sparling, J. Felix, amma L. A. Harwood. 2014. "Ecological Assessment of Husky Lakes and Sitidgi Lake, Northwest Territories, 2000–2004." *Canadian Technical Report of Hydrography and Ocean Sciences* 3071. Serreze, M. C., amma R. G. Barry. 2009. *"The Arctic Climate System."* Cambridge: Cambridge University Press. Tang, C. C. L., C. K. Ross, T. Yao, B. Petrie, B. M. DeTracey, amma E. Dunlap. 2004. "The Circulation, Water Masses and Sea-Ice of Baffin Bay." *Progress in Oceanography* 63: 183–228. US National Ice Center. 2017. "Naval Ice Center." Williams, W. J., E. C. Carmack, K. Shimada, H. Melling, K. Aagaard, R. W. Macdonald, amma R. G. Ingram. 2006. "Joint Effects of Wind and Ice Motion in Forcing Upwelling in Mackenzie Trough, Beaufort Sea." *Continental Shelf Research* 26: 2352–66. Yamamoto-Kawai, M., F. McLaughlin, E. Carmack, S. Nishino, amma K. Shimada. 2009. "Aragonite Under-Saturation in the Arctic Ocean: Effects of Ocean Acidification and Sea Ice Melt." *Science* 326: 1098–100.